

Tsirkus, kus Meie ei ole Mina mitmus

Postimees, 29. detsember

Kaja Kann

OMAtsirkuse lavastus «Mina! Mina! Mina!» ei ole kontsert-etendus, see ei koosne numbritest, ei räägi lihtsalt arusaadavat, balletile omast selge alguse, keskpaiga ja õnneliku lõpuga lugu.

Samuti ei ole nõõridega kinnitatud artiste ega lava all või taga peidus toimetavat riputajate meeskonda, kes higipull otsaeses etendust teenindavad, et illusioon laval töötaks. Kõiki neid omadusi on uuest tsirkusest rääkides ikka aeg-ajalt välja toodud.

Lavastuses on olulisel kohal tehniline trikk ja selle sooritamise kõrge tase. On meisterlikult loodud koreograafia, mis kasutab trikki selleks, et kinnitada või sõlmida liikumisjooni omavahel sümmeetriliselt terviklikuks võrguks. Kui me arvame, et elame kolmemõõtmelises ruumis, siis kõnealuse lavastuse kogemisel tekkis tunne, et see võrk, mida punutakse, on kindlalt neljadimensiooniline.

Koreograafid Kristin Made ja Kädi Metsoja on kasutanud traditsioonilise tsirkuse põhimõtet, et laval esitletakse trikke, mida vaataja suudab vaid unes ette kujutada. Siiski, kuna tempo on nii kiire, siis polnud aega jääda trikke imetlema ja ahhetama. Vaatamiseks pakuti kogu süsteemi ja struktuuri korruga. Kõik käis nii osavalt ja intensiivselt, et igal üksikul hetkel sai vaid mäletada äsja juhtunut. Päriselt oligi kõik kogu aeg korruga.

Kaheksateist noort tsirkuseartisti olid kavalehel passipildi esteetikas välja toodud. Sama ideed kehtestati ka laval: polnud rolle, inimeste iseloomud ja eripärad olid peidetud koostöö ja grupi filosoofia taha. See oli ka lavastuse tugev sõnum – MEIE oleme, MEIE teeme, MEIE maailm.

Paradoksaalsel kombel rõhutatakse pealkirjas MINA ja seda veel kolm korda. Individualism on end inimese igasse ihurakku kapitalistliku mõtlemise kaudu sisse söönud, aga see tohutu konkureerimine ja Mina upitamine on end tänaseks ilmselt ammendanud. Kaks kätt ei saa kuigi tõsiselt ja pikalt omavahel vaielda, kumb on tähtsam, kas vasak või ikka see parem. Ja kas oleks progressi nimel tulnud ikkagi vasak käsi parema nimel ohverdada.

Meie ei ole Mina mitmus. Iga üksik Mina on tohutult oluline selleks, et Meie töötaks. Et maailm toimiks, aga juba hoopis teisel kujul, kui üksikisik oleks suutnud seda ette kujutada. Lavastajate kiituseks tuleb öelda, et kuigi kasutati abstraktset liikumiskeelt, tegid nad mehhanismi töötamise struktuuri publikule selgelt nähtavaks. Ilma lugu jutustamata sai jälgida masinavärgi perfektset toimimist. Ja selleks andis suurepärase võimaluse just akrobaatika kasutamine nii õhus kui ka maa peal.

Nii nagu on trikkide tähtsustamine, on ka riskantne kehakunst akrobaatika (ἀκροβάτης kreeka keeles «kikivarvul kõndima, kõrgele tõusma») traditsioonilise tsirkuse alustala. Lihtsustatult võib seda küll võimlemiseks nimetada, aga nii lihtsad need asjad siiski ei ole. Akrobaadid seisid, kõndisid ja pöörlesid kätel, tegid saltosid nii ette kui ka taha, sooritasid lendavaid sildringe.

Koostöö ja üksteisega arvestamine oli ajas ja ruumis nii paigas, et võib kindel olla, et nendel artistidel on silmad ka selja taga. Vähimagi eksimuse korral oleks juhtunud kokkupõrge, katkestus ja kindlasti ka vigastus.

Paarides, kolmikutes ja viisikutes läks asi veel uhkemaks, teiste abiga oli nüüd võimalik sooritada juba topeltsaltosid, sirgeid saltosid, piruetiga ülesirutatud saltosid. Selleks kasutati inimestest ehitatud platvorme, kus siis fussiõukest või ristilt sai artistile anda sellise hoo, et lend lõppes kas õnnestunult maa peal või kümne meetri kõrgusel rippuval õhurekvisiidil.

Pärast pool tundi kestnud akrobaatilist liikumist leidsid kõik artistid end õhust. Istusid mugavalt trapetsitel, kangastest moodustatud sõlmede sees või võrkkiike meenutaval lõtkul. Saabus rahu. Dramaturgiliselt oli just see hetk tähenduslik. Ometi kord sai vaataja higiseid käsi pükstesse kuivatades oma hingamist korrastada. Nüüd on kõik hästi, ühtegi õnnetust ei juhtunud. Nüüd, kui riskid olid maandatud, saabus võimalus märgata iga üksiku artisti nägu, juuksevärvi või kostüümi.

Taas täiesti ümberpööratud maailm. Loogiline oleks ju just vastupidine tunne, et kui artistid on maa peal, on kõik hästi ja ärevaks peaks minema olukord siis, kui nad õhus end teostama hakkavad. Selliseid üllatusmomente, kus kogu eelnev teadmine ja kogemus tuleb ümber hinnata, oli veel teisigi. Kümne meetri kõrguselt sooritatud pöörlemistega kangas kukkumine, mis peatus viis sentimeetrit enne maapinda, ei ole üldse nii õudne kui liikumatus. Kiikumine, mis ajas kestab ja kogub vaikselt oma hoogu.

See on kummaline, mida kõike inimese kujutlusvõime võib sellel hetkel korda saata. Töötamine ja tegutsemine on arusaadavad, aga kandva pausi ajal hakkab vaataja ise tulevikku ennustama. See ongi see, mis loob talle isikliku ja uudse kogemuse.

OMAtsirkus on tegutsenud viisteist aastat, algusaegadel nad häbenesid öelda, et teevad tsirkust, seejärel hakkasid rõhutama, et teevad seda «uut», mitte «vana». Täiesti arusaadav, sest sõnad on laetud tähendustega. Nüüd nad enam ei häbene, nad teevad tsirkust, olgu see siis kellelegi uus või kellelegi vana. Koplis asuvas OMAsaalis tehti järjekordne tõeline tegu.

ARVUSTUS

“Mina! Mina! Mina!”

Lavastus: Kädi Metsoja, Kristin Made

Laval OMAtsirkuse artistid: Helery Kuld, Helga Ehrenbusch, Caroline Kruberg, Anette Kampus, Triin Elizabeth Vahtra, Eva Kutman, Matthias Kann, Emma Kutman, Lisette Erm, Mona Laanaru, Katariina Braun, Karl Oskar Ridaste, Kirke Arukaevu, Grete Mets, Sofia Viikant, Olivia Viikant, Triinu Jõgi, Sirelin Mihkelson

Muusika: Sonar Pulsar

Tehniline teostus: Taavo Tiko, Margus Terasmees

OMAtsirkuse lavastus esietendus 9. detsembril